

JUSTIITSMINISTEERIUM

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda
info@kpkoda.ee
Tartu mnt 16
10117, Tallinn

Meie 02.04.2024

nr 15-1/3187-1

Riigilt kohtulahendiga välja mõistetud rahaliste nõuete täitmisele võtmisest

Justiitsministeeriumile on teada juhtumid, kus kohtutäitur on algatanud täitemenetluse halduskohtumenetluses riigilt kohtuotsusega välja mõistetud rahasumma sissenõudmiseks kohe pärast otsuse jõustumist. Selline praktika ei ole kooskõlas seaduse normide ega seadusandja tahtega ning on loonud kahtluse, et kõik kohtutäiturid ei ole teadlikud halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 168 lg 1¹ eriregulatsioonist, mis sätestab kohtuotsuse täitmise tingimuse (tähtaja) avaliku võimu kandja suhtes tehtud kohtuotsuste täitmiseks. Seetõttu peab Justiitsministeerium vajalikuks juhtida kohtutäiturite tähelepanu alljärgnevale.

Täitemenetluses kehtiva formaliseerituse põhimõtte järgi peab kohtutäitur tähtsavalduse saamisel kontrollima, kas täitmiseks esitatud dokument vastab formaalselt seaduse nõuetele ja täidetud on täitemenetluse alustamise tingimused, s.o: (i) tegemist on täitedokumendiga täitemenetluse seadustiku (TMS) § 2 mõistes; (ii) täitmisele esitatud täitedokument on jõustunud (TMS § 12); ja täitedokumendist tulenev nõue on muutunud sissenõutavaks (TMS § 19 lg 1).

TMS § 19 lg 1 sätestab, et kui täitedokumendis sisalduva nõude sissenõutavaks muutumine sõltub tähtaja möödumisest või tähtpäeva või tingimuse saabumisest, võib täitetoimingutega alustada pärast selle tähtaja lõppemist või tähtpäeva või tingimuse saabumist. Viidatud sättest järeldub, et seadusandja ei ole pidanud võimalikuks täitemenetluses toimingute tegemist selliste nõuete osas, mis ei ole sissenõutavaks muutunud.

Üldreeglina täidetakse halduskohtumenetluses tehtud kohtulahend pärast selle jõustumist (HKMS § 246 lg 1). Samas sätestab HKMS § 168 lg 1¹ erandi, mille kohaselt tuleb rahasumma väljamõistmist puudutavas osas kohtuotsus täita 30 päeva jooksul otsuse jõustumisest arvates, välja arvatud juhul, kui otsus kuulub viivitamata täitmisele või otsus näeb ette teistsuguse tähtaja. Sarnane põhimõte tuleneb avaliku võimu kandjale ka tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 461 lg-st 2. Seega on seadusandja kehtestanud rahaliste nõuete puhul HKMS § 246 lg 1 üldreeglist erandi ning sätet tuleb tõlgendada nii, et täitemenetluse algatamiseks on alust HKMS § 168 lg-s 1¹ sätestatud tähtaja möödumisel.

Halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse 496 SE eelnõu¹ seletuskirjas on selgitatud, et: „HKMS § 168 täiendatakse lõikega 1¹. Praktikaks on esinenud juhtumeid, kus halduskohtu otsus, millega on avaliku võimu kandjalt välja mõistetud rahasumma, antakse täiturile sundtäitmiseks kohe pärast otsuse jõustumist. See on ebamõistlik ja avaliku võimu kandjale põhjendamatuid kulusid tekitav lahendus. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 461 lg 2 sätestab, et kui otsuse kohaselt on võlgnikuks Eesti Vabariik või kohaliku omavalitsuse üksus, tuleb kohtuotsus täita 30 päeva jooksul otsuse jõustumise ajast alates, välja arvatud juhul, kui otsus kuulub viivitamata täitmisele või otsus näeb ette teistsuguse tähtaja. Samasugune norm tuleb lisada ka HKMS-i.“

Seletuskirjast järeldub, et HKMS § 168 lg 1¹ on kehtestatud eesmärgil võimaldada täita rahaliste nõuete puhul kohtulahend vabatahtlikult 30 päeva jooksul kohtulahendi jõustumisest, et vältida kohe pärast otsuse jõustumist selle sundtäitmine ja sundtäimisega avaliku võimu kandjale kaasnevad täiendavad kulud ning tagada piisav ajavaru kohtulahendi täitmiseks vajalike toimingute tegemiseks.

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a8032ed5-482b-4ac5-8884-7d5fe0ef8e99>

Selgitame ka, et HKMS § 168 lg-t 1¹ ei ole võimalik tõlgendada viisil, et säte määrab kindlaks TMS § 25 lg-s 1 sätestatud täitedokumendi vabatahtliku täitmise tähtaja. TMS § 25 lg 1 sätestab täitedokumendi vabatahtliku täitmise tähtaja täitemenetluse raames. HKMS § 168 lg 1¹ on aga kehtestatud eesmärgil, et võimaldada kohtulahendi vabatahtlik täitmine enne täitemenetluse alustamist.

Palume edastada eeltoodud Justiitsministeeriumi seisukohad kohtutäituritele teadmiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kairit Kirsipuu
Juhataja

Elin Uusväli
Elin.Uusvali@just.ee